

Oponentský posudek na bakalářskou práci Elišky Frešerové

Žárlivost ve středověkém francouzském a katalánském románu

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.

Předmětem bakalářské práce Elišky Frešerové je tematická analýza žárlivosti a jejích projevů v kontextu francouzské, okcitánské a katalánské románové středověké literatury. Nejstarší, francouzskou, vrstvu představují oba díly *Románu o Růži* (13. století), vrstvu střední pak okcitánský kurtoazní (?) román *Flamenca* (konec 13. století), a nejmladší dílo – rozsáhlý rytířský román Joannota Martorella *Tirant lo Blanch* napsaný v katalánštině – vyšlo poprvé ve Valencii roku 1490. Jak patrně, autorka si zvolila objemný korpus textů (dnes, kdy se píšou disertační práce o velmi dílčích problémech, např. interpunkci ve středověkých textech), široký záběr jazykový, prostor kulturně sice jednodušší, ale zdaleka ne identický. Práce je členěna přehledně do sedmi kapitol, přičemž zásadní a nejlépe zpracovaná je podle mého názoru kapitola pátá, kde autorka předkládá své interpretace podle nosně zvolených kritérií: žárlivost jako neřest (1), nemoc (2), stín (3).

Strukturace a kompozice práce jsou v zásadě dobře promyšlené, drží se zavedených pravidel, ale postrádám přece jen hlubší metodologický úvod (na koho navazují; z jaké metodologie čerpám; proč jsem zvolila tento, a ne jiný korpus?; proč není zmíněna alespoň Curtiova topika?) a jasnou formulaci konkrétní badatelské teze, otázky či hypotézy, byť třeba jen dílčí. V úvodních kapitolách se sice čtenáři připomíná řada poznatků, např. v kapitole o fin'amor pojednání o arabských kořenech/analogiích západoevropské kurtoazie, krátká noticka o Capellanovi a jeho traktátu, souvislosti s feudálním uspořádáním, regionální variety kurtoazie a její vnitřní rozrůzněnost atp. atp., základní polohy jsou vcelku dobře vystiženy, ale v místě, kde bychom již očekávali nějakou pracovní hypotézu, převládá popisnost. Za vůbec nejslabší část celé práce považuji jednostránkový závěr (de facto resumé), působí jen jako obligátní přílepek akademického cvičení a zcela se míjí se svou funkcí.

Po redakční stránce práce vykazuje mnoho nedostatků a je zřejmé, že závěrečné korektury proběhly ve spěchu, ale jelikož nemá valného smyslu, abych o těchto prohrěšcích hřímal obecně, v následující části posudku své postřehy upřesním v bodech a prosím, abyste se během obhajoby k některým z nich vyjádřila. Vzhledem k tomu, že jich není málo, rozhodl jsem se postupovat lineárně.

Zélos, nikolis zélos (řecká éta se do češtiny přepisuje jako „é“). Významové rozpětí tohoto pojmu/konceptu je v řečtině (a pozdějších konceptualizacích) daleko širší, než uvádíte. Srov. i paralelu s lat. „aemulatio“.

Na s. 9 píšete o sedmi „neřestech“ vně zahrady (RoR). Jak známo a jak sama později (na s. 18) správně, a dokonce jmenovitě uvádíte, je jich deset. Už na tomto místě jste měla upozornit, že o „neřesti“ v klasickém (či křesťanském, chcete-li) slova smyslu nejde. Postrádám odkazy na sekundární literaturu, třeba na ediční komentáře Jeana Dufourneta.

s. 10, pozn. 2: Šlo o spor o univerzálie, jistě, ale ještě důležitější je v tomto kontextu středověký nominalismus.

s. 11: Archimbaut de Bourbon (z Bourbonu, lépe Bourbonškému); do Burgund (lépe do

Burgundska); syntaktický galicismus – ponořeného v takových myšlenkách...; s. 11, pozn. 3: nedůslednosti v bibliografických zápisech, kříží se francouzská a česká citační norma.

Úvod v zásadě kvalitně zpracován, dobré shrnutí relevantních pasáží všech tří románů. Kapitola o fin'amor také kvalitní, postrádám ale odkaz na zasvěcenou studii J. Pelána o J. Rudelovi. Už zde jste mohla pregnantněji vystihnout různé, mnohdy antagonistické a neslučitelné polohy kurtoazie v různých oblastech a chronologických vrstvách. Jsem přesvědčen o tom, že *Flamenu* lze číst jako román de facto antikurtoazní, skoro na hraně heroicko-komického eposu, jak ho známe zejména z Itálie (viz nedávno vydanou disertaci Magdaleny Žáčkové).

s. 18: špatné umístění číselných indexů

s. 18: Žárlivost je sice uvnitř zahrady, ale mohla jste zde upozornit na paralely s jinými neřestmi (barvitě popisy jejich zjevu, chování, projevů a analogické rétorické postupy – ekfráze – jejich zobrazení), zejména se Závistí.

s. 19: Mluvit v této fázi RoR o „mladém páru“ (v. 2857-2860) se mi jeví jako nepřipadné.

s. 20: Na jedné straně tvrdíte, že Žárlivost (postava aktivně zasahující do děje, RoR) představuje „překážku přicházející zvenčí“, zároveň však upozorňujete na zvnitřnění žárlivosti. Můžete tento nesoulad vysvětlit?

s. 23: formulační lapsy v pasáži „tuto pasáž informující (sic!)“ – Literární text nepředává „informace“.

s. 24: Dobrá analýza *Flamenky*, v níž zachycujete očividné antikurtoazní prvky (uvěznění, trýznění, dobrodružný románový kadlub). Tento rozbor by bylo záhodno rozvést, na místě by byla např. otázka po kritických reakcích vůči kurtoazii, viz podobně zaměřené studie, které tento interpretační klíč volí k analýze obou disparátních částí RoR.

s. 25: odstavec „Jak je právě chtivost...“ – formulační lapsus, chyby v interpunkci, které téměř znemožňují porozumění!; s. 25, pozn. 21: Katy Bernard je evidentně autorka, nikoliv autor.

s. 26, 1. odstavec: zdvojené sloveso, chvatná a nedbalá redakce

s. 28: chybná formulace v překladu („Neuplyne ani dvacet čtyři hodiny...“)

s. 28: „una cara encarnada“ – „jeden obraz tváře“ (člen zde není vhodné překládat) + interpunkční chyby. Bylo by dobré, kdybyste poukázala na překotnou dějovost (až jakousi melodramatičnost) románu *Tirant lo Blanch*. Vyjevuje se tím patrněji, oč je ráz RoR daleko více alegoricko-filozofický.

Ke kapitole pět, kterou – jak jsem již poznamenal – považuji za zásadní, mám jen pár drobných výtek. Tzv. realistické prvky (potrava), styl, synkretické propojení nízkého s vysokým vyznívají ve *Flamence* až parodicky, tuto skutečnost bych vyzdvihнул, zejména v kontrastu s RoR. Inspirativní jsou Vaše postřehy o stáří (s. 35), oceňuji i to, že jste dobře vystihla středověký konceptuální „komplementarismus“ (motivické řetězce jako světlo – stín, neřest – ctnost atp.).

s. 39: vybočení z vazby („setkání a vztahu...“)

s. 40–41: Vhodné připomenutí „kontaminace“ kurtoazní ideologie s mariánským kultem (motiv zahrady a zrcadla), paralely mezi profánní a sakrální vrstvou (tedy mezi různými druhy alegoreze a středověké exegeze) však mohly být rozvedeny, to samé platí i u topu skrytého Boha (Deus absconditus, augustiniánské učení), nanejvýš pak v souvislosti se svatým Bernardem, jehož texty byste měla překládat z latinských originálů, a nikoliv z francouzských novověkých překladů.

s. 42: Mezi nejvýznamnějšími poutními místy jste zapoměla uvést Jeruzalém!

Poznámky na s. 42: nesjednocené formátování + formulační lapy

Celou šestou kapitolu nepovažuji za zdařilou, opakujete často již řečené a nepokoušíte se o literární či stylistickou analýzu ani tam, kde se to nabízí a jak by titul kapitoly (Jak vypadá žárlivec a žárlivost?) napovídal. Dokladem jsou pak všemožné chyby: interpunkce na s. 47, stylistické neobratnosti („ukrাদnout“ je hovorové), extravagantní vyjádření, resp. naprosto nevhodné užití trpného rodu („pasáže práce byly jeho postavou zcela ovládnuty“, s. 48) atp.

Závěr neplní funkci, která se od něj očekává, a ve francouzském resumé se nacházejí elementární gramatické a pravopisné chyby („qui été née“, „majeur partie“, „ne peut pas jamais réussir“).

Byl jsem ve svém posudku místy velmi kritický (což je ovšem oponentův úkol), ale své výtky jsem se pokusil vyložit v dobré víře, že Vám pomohou ve Vašem osobnostním i odborném zrání.

Navzdory vytčeným nedostatkům BP Elišky Frešerové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

V Praze 2. září 2020

PhDr. Závěš Šuman, Ph.D.
oponent